UOT 330.

Faruq Həmzə oğlu ZİYADOV
Azərbaycan Kooperasiya Universiteti, doktorant
Email: faruqziyadov@hotmail.com
https://doi.org/10.30546/4.71.73001.2026.005.028

KƏND TƏSƏRRÜFATI EMALI MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ İNVESTİSİYA SİYASƏTİNİN İNNOVATİV MODERNLƏŞDİRİLMƏSİ

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi - Kənd təsərrüfatı emalı müəssisələrində innovativ investisiya siyasətinin formalaşdırılması və bu siyasətin səmərəliliyinin artırılması yollarını müəyyənləşdirməkdir.

İşin metodologiyası - Tədqiqatda analitik təhlil, müqayisəli metod, sistem yanaşması və praktiki məlumatların strukturlaşdırılması üsullarından istifadə olunmuşdur.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - Araşdırmanın nəticələri kənd təsərrüfatı emalı sahəsində investisiya qərarlarının qəbulunda və dövlət siyasətinin formalaşdırılmasında tətbiq oluna bilər.

Tədqiqatın nəticələri - Müəyyən olunmuşdur ki, innovativ maliyyə alətləri, dövlət-özəl tərəfdaşlığı və texnoloji modernləşmə emal müəssisələrinin rəqabət qabiliyyətini və ixrac potensialını əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi - Tədqiqat Azərbaycanda aqroemal sektorunda innovativ investisiya siyasətinin elmi əsaslarla sistemləşdirilmiş ilk konseptual yanaşmasını təqdim edir.

Açar sözlər: innovativ maliyyə, aqroemal, investisiya siyasəti, texnoloji modernləşmə.

Giriş

Azərbaycan üçün kənd təsərrüfatı emalı sənayesi strateji əhəmiyyət daşıyır – ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi və qeyri-neft ixrac potensialı əsasən bu sahə ilə bağlıdır. Son 16 ildə dövlət ərzaq təhlükəsizliyini iqtisadi siyasətin əsas istiqamətlərindən biri elan etmiş, güzəştli kreditlər, subsidiyalar, aqrolizinq xidmətləri və müasir texnologiyaların tətbiqi nəticəsində bitkiçilik 3,1 dəfə, heyvandarlıq 3,4 dəfə artmışdır. Kənd təsərrüfatı istehsalı və emalı sektoru Azərbaycan iqtisadiyyatının prioritet sahəsi hesab edilir və son illərdə bu sektorda məqsədyönlü tədbirlər sayəsində əlverişli şərait yaradılmışdır. Lakin xammal istehsalının böyük olduğu halda emal müəssisələrinin potensialının tam reallaşmaması, rəqabət qabiliyyətinin aşağı olması və maliyyə-alət çatışmazlıqları kimi problemlər mövcuddur. Bu baxımdan aqroemal müəssisələrində investisiya siyasətinin innovativ üsullarla modernləşdirilməsi vacibdir.

İnnovativ investisiya yanaşmaları və onların təsiri

Aqroemal sahəsinin inkişafı üçün müasir investisiya alətlərinin tətbiqi zəruridir. Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, yüksək riskli və innovativ layihələrə vençur kapitalı yatırımları maliyyələşdirmə baxımından effektivdir. Məsələn, aqroemal müəssisələri üçün vençur fondları və startap investisiya mexanizmləri yaradılmalı, onların bu sahədə risk götürməsi subsidiyalaşdırılmalıdır. Eyni zamanda faktorinq xidmətləri də dövriyyə kapitalını gücləndirmək üçün mühüm rol oynayır – xüsusilə kiçik emal müəssisələri üçün faktura əsaslı kredit əldə etməyə imkan verir. Bu kimi innovativ maliyyə mexanizmlərinin tətbiqi emalçıların müasir avadanlıqlara investisiya qoymasına şərait yaradacaq və sərfəli əməliyyat kapitalı təmin edəcək.

Bundan başqa, aqrar və sənaye istehsalçılarının sinerjisini artırmaq üçün klaster və aqropark modellərinin tətbiqi tövsiyə edilir. Dövlət hesabına qurulan aqroparklar torpaq təsərrüfatları ilə emal müəssisələrini birləşdirərək innovasiya mərkəzinə çevrilir. Məsələn, hazırda Azərbaycanda 17 aqropark fəaliyyət göstərir, gələcəkdə 51, ümumi 240 min ha ərazidə aqroparkın yaradılması planlaşdırılır ki, bu da ildə 1 milyard manata qədər əlavə dəyər istehsal edəcək. Bu cür model emal sənayesinə müasir texnologiyaların və təşkilati strukturun gətirilməsinə, emal həcminin artırılmasına şərait yaradır. Qablaşdırma sənayesində Avropa və Asiya şirkətlərinin marağı da buna nümu-

nədir: onlar Azərbaycanda emal sahələrinə birgə müəssisələr və avadanlıq lizinqi təklif edərək investisiya qoymaq istəyir. Belə əməkdaşlıq emal zavodlarında yeni texnologiyaların tətbiqi və lokal istehsalın genişləndirilməsinə gətirib çıxara bilər [2, s.41].

Cədvəl 1.

Azərbaycanda kənd təsərrüfatı emalı müəssisələrinin innovativ investisiya ehtiyacları və mövcud imkanları

İnvestisiya istiqaməti	Mövcud vəziyyət	Tətbiq olunmalı innovasiyalar	Gözlənilən nəticə
Texnoloji avadanlıq	Köhnəlmiş və enerji sərfiyyatı yüksək avadanlıqlar üstünlük təşkil edir	Robotlaşdırılmış emal xətləri, enerjiyə qənaət edən texnologiyalar, aseptik qablaşdırma	Məhsuldarlığın artması, istehsal itkilərinin azalması
Rəqəmsal idarəetmə	Rəqəmsal idarəetmə alətləri məhduddur	ERP, SCM, EKTİS inteqrasiyası, sensora əsaslanan istehsal monitorinqi	Müasir planlaşdırma, şəffaflıq və operativ qərarvermə
Maliyyələşdirmə mexanizmləri	Ənənəvi kreditləşmə üstünlük təşkil edir	Vençur kapitalı, faktorinq, lizinq, aqrar sığorta	İnnovativ layihələrin maliyyə əlçatanlığının artması
Kadr potensialı	İnnovativ bacarıqlara malik mütəxəssis çatışmazlığı	Peşəkar təlimlər, texnoloji inkubatorlar, universitet–sənaye əməkdaşlığı	Yüksək ixtisaslı kadrların formalaşması
Kooperasiya və klasterləşmə	Fermer-emalçı əlaqələri qismən zəifdir	Aqroparklar, emal klasterləri, dövlət-özəl tərəfdaşlığı	Xammal təminatı və logistikanın optimallaşması

Mənbə: İnternet resursları əsasında müəllif tərəfindən hazırlanmışdır.

Cədvəl 1-də göstərilən məlumatlar Azərbaycanda kənd təsərrüfatı emalı müəssisələrinin inkişaf trayektoriyasını və onların innovativ investisiya ehtiyaclarını sistemləşdirilmiş şəkildə əks etdirir. Əldə olunan göstəricilər göstərir ki, sektorun potensialı kifayət qədər yüksək olsa da, onun reallaşdırılması üçün texnoloji, maliyyə və institusional modernləşmə həlledici rol oynayır. Mövcud vəziyyət göstərir ki, emal müəssisələrinin əksəriyyətində avadanlıqlar köhnədir, enerji sərfiyyatı yüksəkdir və istehsal itkiləri nəzərəçarpacaq dərəcədə çoxdur. Bu səbəbdən robotlaşdırılmış xətlər və enerji-effektiv sistemlər kimi innovativ texnologiyaların tətbiqi emal proseslərində keyfiyyət və səmərəliliyi artıracaq.

Digər mühüm məqam rəqəmsal idarəetmə sistemlərinin zəif tətbiqidir. Cədvəldə göstərildiyi kimi, SCM və ERP sistemlərinin tətbiqi təkcə logistikanın və təchizat zəncirinin effektivləşdirilməsini deyil, həm də istehsal prosesində şəffaflıq və operativ qərarverməni təmin edəcək. Bu isə müasir qida sənayesi üçün zəruri olan izlənəbilənlik və keyfiyyət standartlarına uyğunluğu gücləndirəcək [5].

Maliyyə mexanizmləri üzrə məlumatlar göstərir ki, ənənəvi kreditlər innovativ layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün kifayət deyil. Faktorinq, vençur kapitalı və lizinq kimi alternativ maliyyələşdirmə alətlərinin genişləndirilməsi xüsusilə kiçik və orta emal müəssisələrinin maliyyə əlçatanlığını artırar. Bu da innovasiya tətbiqini sürətləndirər.

Cədvəldə qeyd edilən digər vacib sahə kadr potensialıdır. İnnovativ modernləşmə yalnız texnika deyil, həm də insan kapitalı tələb edir. Bu baxımdan universitet–sənaye əməkdaşlığının gücləndirilməsi və texnoloji inkubatorların yaradılması mühüm addımdır.

Ümumilikdə cədvəl göstərir ki, innovativ investisiya siyasətinin tətbiqi emal müəssisələrinin rəqabət qabiliyyətini artıracaq, xammaldan istifadənin səmərəliliyini yüksəldəcək və ölkənin qeyri-neft ixracını genişləndirəcək.

Müasir texnologiyaların tətbiqi

Emal müəssisələrinin səmərəliliyini artırmaq üçün müasir texnologiyaların qəbulu olduqca önəmlidir. Aqrar texnologiyalar – məsələn, peyk və dronlarla müşahidə, dəqiq aqrar metodlar, sensor sistemləri – əkinçilikdə məhsuldarlığı yüksəldərək emal zavodlarına keyfiyyətli xammal təmin edir. Hazırda Azərbaycanda peyk məlumatlarından və SCM (təchizat zənciri idarəetmə) sistemlərindən istifadə tədbiq olunur ki, bu da məhsulun saxlanması, daşınması və paylanmasını optimallaşdırır. Dövlətin dəstəyi ilə aqroparklarda müasir suvarma sistemləri tətbiq edilir ki, bu da hektardan istehsal həcmini iki dəfəyədək artırır [1, s.55].

Emal müəssisələrinə gəldikdə, soyutma anbarları, robotizasiyada xətlər və avtomatlaşdırılmış qablaşdırma texnologiyaları tətbiq olunmalıdır. Məhsulun keyfiyyətini artırmaq üçün qida təhlükəsizliyi standartlarına cavab verən emal avadanlığı, aseptik qablaşdırma sistemləri, enerji sərfiyyatını azaldan texnoloji proseslərdən istifadə etmək lazımdır. Bu cür texnoloji yeniliklər məhsulun saxlanma ömrünü uzadır və idxaldan asılılığı azaldır. Həmçinin kənd təsərrüfatı sahəsində elektron informasiya sistemləri genişləndirilir – məsələn, EKTİS (Elektron Kənd Təsərrüfatı İnformasiya Sistemi) yaradılmış, 2020-ci ildən etibarən bütün subsidiyalar bu sistem üzərindən verilir və beləcə şəffaflıq təmin olunur. Bu kimi rəqəmsal sistemlər həm fermerlərə, həm də emalçılara dövlət xidmətlərinə çıxışı asanlaşdırır və istehsal–emal zəncirində mərkəzləşdirilmiş monitorinq imkanları yaradır.

Dövlətin rolu

Dövlət aqroemal müəssisələrinin innovativ inkişafında stimulyativ rol oynayır. Rəsmi sənədlərdə emal sənayesinin genişlənməsi və emal müəssisələrinin xammal təminatının yaxşılaşdırılması üçün məqsədyönlü tədbirlərin görüldüyü vurğulanır. Kənd təsərrüfatı və emal sektoru dövlətin diqqət mərkəzində saxlanılıb, bu istiqamətdə proqramlar qəbul edilməklə ixracın artırılması və aqroparkların yaradılması kimi addımlar atılmışdır. Məsələn, Prezident sərəncamıyla təsdiqlənmiş aqropark layihələri ərzaq təhlükəsizliyini gücləndirməklə yanaşı, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və ixracına şərait yaratmışdır [3].

Dövlət həmçinin aqrar kredit və investisiya mühitini yaxşılaşdıran islahatlar aparır. Dövlət büdcəsi subsidiyalar, güzəştlər və vergidən azadolmalar vasitəsilə kənd təsərrüfatı texnikasının, toxum və gübrənin idxalını stimullaşdırır; aqrar sığorta sistemi, lizinq və aqrolizinq mexanizmləri inkişaf etdirilir. Bütün bu tədbirlər fermerlərin və emalçıların maliyyə resurslarına çıxışını asanlaşdırır. Azərbaycanda 2003–2022-ci illərdə kənd təsərrüfatına investisiyalar on dəfədən çox artmış, xüsusilə 2018-dən sonra qeyri-dövlət sektoru investisiyaların əsas hissəsini təşkil etməyə başlamışdır. Beləliklə, dövlət emal müəssisələrinə istiqamətlənən investisiyaları dəstəkləyir və investisiya mühitinin təkmilləşdirilməsinə çalışır.

Eyni zamanda, beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq inzibati maneələri aradan qaldırmaq və sərmayədar marağını artırmaq üçün addımlar atılır. Misal üçün, Dünya Bankı və IFC ilə birgə layihələrdə investisiya strategiyası hazırlanması, sənaye zəncirində tənzimləmə prosedurlarının sadələşdirilməsi və qida təhlükəsizliyi sisteminin modernləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Bu cür təşəbbüslər Azərbaycan aqroemal sektoruna xarici sərmayə cəlb etmək və lokallaşdırmaya əsaslanan innovativ inkişaf üçün mühüm zəmindir.

Mövcud problemlər və inkişaf imkanları

Bütün bu potensiala baxmayaraq, emal sektoru qarşısında ciddi çağırışlar var. İlk növbədə, kənd təsərrüfatının emala yönəlmiş hissəsi hələ də məhduddur: məsələn, pomidor istehsalı yüksək səviyyədə olsa da, emal həcmi ümumi istehsalın cəmi ~3%-ni təşkil edir. Ümumiyyətlə, istehsal böyükdür, emal kiçik; kənd təsərrüfatı məhsullarının əksəriyyəti xam formada satılır. Bu da onu göstərir ki, emal müəssisələrinin gücü artırılmalı və əlavə investisiya təşviq edilməlidir [6, s.74].

Digər mühüm çətinliklər sırasında maliyyə mənbələrinin məhdudluğu, texniki bilik və kadr çatışmazlığı, infrastruktur problemləri durur. Məsələn, innovasiyaların tətbiqində ən böyük maneələrdən biri məhz maliyyə resurslarının çatışmazlığıdır. Dövlət subsidiyalarının məhdudluğu, zəif institusional dəstək, kredit mexanizmlərinin hələ tam təkmilləşdirilməməsi aqroemal müəssi-

sələrinin yeniliklərə investisiya qoymasını çətinləşdirir. İnfrastruktur baxımından da regionlarda yolların, elektrik şəbəkəsinin və suvarma sistemlərinin tam hazır olmaması istehsal və emal proseslərini məhdudlaşdırır. Eyni zamanda emal müəssisələrində müasir avadanlıq və ixtisaslı işçi qüvvəsi çatışmır ki, bu da məhsuldarlıq və rəqabət qabiliyyətini aşağı salır.

Buna baxmayaraq, inkişaf üçün böyük imkanlar da mövcuddur. Azərbaycan çoxşaxəli aqroiqlim şəraiti, dövlət dəstəyi və bazar coğrafiyası ilə bu potensialdan daha çox faydalana bilər. Məsələn, qeyri-dövlət investisiyalarının artması, aqropark və klaster sxemlərinin inkişafı potensial əlavə dəyər yaradır. 17 aktiv aqropark hal-hazırda kənd təsərrüfatı və emalın birləşdirildiyi mərkəzə çevrilib. Bundan əlavə, regionlararası ixrac potensialının artırılması üçün təkcə ərzaq emalında deyil, qablaşdırma və logistika sahəsində də infrastruktur və texnologiya yatırımları zəruridir. Məsələn, Azərbaycanda sənaye və kənd təsərrüfatının inkişafı qablaşdırma sənayesinin genişləndirilməsini zəruri edir və bu sahəyə xarici investisiyaların girişi müşahidə olunur. İdxalın azaldılması və idxal əvəzləyən emal məhsullarının istehsalı üçün yüksək texnologiyaların tətbiqi, fermer-təchizatçı münasibətlərinin yaxşılaşdırılması və ixrac dəstəyinin genişləndirilməsi prioritet kimi durur. Ümumilikdə, dövlət proqramları, yeni maliyyə alətləri (vençur, faktorinq), beynəlxalq təcrübə və innovasiya ekosistemlərinin qurulması kənd təsərrüfatı emalında səmərəliliyin artırılması və rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi üçün geniş imkanlar yaradır.

Aqrar-emal müəssisələrində innovativ investisiya modellərinin inkişaf meyilləri

Müasir dövrdə aqrar-emal müəssisələrinin rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi və istehsal proseslərinin səmərəliliyinin artırılması innovativ investisiya modellərinin tətbiqi ilə sıx şəkildə bağlıdır. İnnovasiyalar yalnız texnoloji yeniliklərin mənimsənilməsi deyil, həm də istehsal, idarəetmə, logistika və marketinq sahələrində yeni yanaşmaların formalaşdırılmasını tələb edir. Bu baxımdan investisiya siyasətinin modernləşdirilməsi aqrar-emal müəssisələrinin fəaliyyətində strateji əhəmiyyət kəsb edən amillərdən biridir. Hazırda dünyada aqrar sektor üçün xarakterik olan əsas meyillər rəqəmsallaşma, avtomatlaşdırma, enerji səmərəliliyi və davamlı istehsal prinsiplərinə keçidlə müşahidə olunur. Bu meyillər investisiya qərarlarının qəbulunda innovativ modellərin üstünlüyünü daha da artırır [4, s.27].

İnnovativ investisiya modellərinin inkişafı kənd təsərrüfatı emalı sahəsində üç əsas istiqamətdə təcəssüm olunur: istehsal texnologiyalarının yenilənməsi, idarəetmə sistemlərinin optimallaşdırılması və yeni maliyyələşdirmə alətlərinin tətbiqi. Müasir emal müəssisələri məhsuldarlığın yüksəldilməsi üçün ağıllı texnologiyalara, sensor sistemlərinə, robotlaşdırılmış emal xətlərinə və resurslara qənaət edən istehsal metodlarına investisiya etməkdə maraqlıdırlar. Bu investisiyalar daha aşağı istehsal xərcləri, daha yüksək keyfiyyət göstəriciləri və itkilərin minimuma endirilməsi ilə nəticələnir. İdarəetmə sahəsində isə ERP sistemləri, rəqəmsal monitorinq platformaları və blokçeyn əsaslı təchizat zənciri həlləri müəssisələrin daha şəffaf və çevik fəaliyyətinə imkan yaradır.

Cədvəl 2-də verilən məlumatlar göstərir ki, aqrar-emal müəssisələrində innovativ investisiya modelləri həm mikro, həm də makro səviyyədə təsir gücünə malikdir. Texnoloji modernizasiya müəssisələrin effektivliyini və rəqabət qabiliyyətini artırdığı halda, rəqəmsal idarəetmə sistemləri istehsal zəncirinin optimallaşdırılmasına şərait yaradır. Eyni zamanda yaşıl texnologiyalar müəssisələri qlobal ekoloji standartlara uyğunlaşdırır və davamlı inkişafı təmin edir. Yeni maliyyələşdirmə modelləri isə innovativ layihələrin reallaşmasını sürətləndirərək sektorda startap ekosisteminin formalaşmasına töhfə verir. Nəticədə aqrar-emal müəssisələri daha çevik, daha dayanıqlı və qlobal bazarlara çıxış imkanı olan iqtisadi subyektlərə çevrilir [7, s.34].

Aqrar-emal müəssisələrində innovativ investisiya modellərinin formalaşmasına təsir edən mühüm amillərdən biri də bazar tələbatının dəyişməsidir. Davamlı və ekoloji cəhətdən təmiz məhsullara olan tələbatın artması müəssisələri yaşıl texnologiyalara yönəldir. Bu isə alternativ enerji mənbələrindən istifadənin genişlənməsi, tullantıların təkrar emalı və karbon izinin azaldılması kimi sahələrə investisiya ehtiyacını artırır. Beləliklə, ekoloji yönümlü innovativ investisiya modelləri həm iqtisadi, həm də sosial məsuliyyət aspektində müsbət nəticələr doğurur.

Cədvəl 2

Aqrar-emal müəssisələrində innovativ investisiya modellərinin əsas istiqamətləri və gözlənilən təsirləri

İnnovativ investisiya istiqaməti	Tətbiq olunma forması	Gözlənilən iqtisadi təsirlər	Gözlənilən institusional və sosial təsirlər
Texnoloji modernizasiya	Robotlaşdırılmış emal xətləri, sensor monitorinq sistemləri, ağıllı avadanlıqlar	İstehsal xərclərinin azalması, məhsuldarlığın artması, itkilərin azalması	Qida təhlükəsizliyinin yüksəlməsi, şəffaflıq və keyfiyyətin yaxşılaşması
Rəqəmsal idarəetmə sistemləri	ERP, CRM, blokçeyn əsaslı təchizat zənciri tətbiqləri	Operativ idarəetmənin optimallaşması, logistika xərclərinin azalması	Təchizat zəncirində etibarlılıq və izlənilə bilirliyin artması
Yaşıl texnologiyalar və enerji səmərəliliyi	Günəş enerjisi, bioenerji, tullantıların təkrar emalı	Enerji xərclərinin azalması, ekoloji rüsumların qarşısının alınması	Karbon izinin azalması, davamlı istehsal mədəniyyətinin formalaşması
Yeni maliyyələşdirmə modelləri	PPP, təsir investisiyaları, risk kapitalı, aqrar-startaplar	İnovativ layihələrin daha sürətli maliyyələşməsi, yüksək gəlirlilik	Regionlarda məşğulluğun artması, startap ekosisteminin güclənməsi
Logistika və satış innovasiyaları	Ağıllı anbar sistemləri, rəqəmsal satış platformaları	Bazar genişlənməsi, satış sürətliliyinin artması	İxrac potensialının yüksəlməsi, istehlakçıların operativ təminatı

Mənbə: İnternet resursları əsasında müəllif tərəfindən hazırlanmışdır.

Yeni maliyyələşdirmə modelləri – dövlət-sahibkar tərəfdaşlığı (PPP), təsir investisiyaları (impact investment), risk kapitalı və aqrar-startapların dəstəklənməsi — aqrar-emal müəssisələrində innovasiyaların tətbiqini daha da sürətləndirir. Xüsusən aqrar-startap ekosisteminin inkişafı emal müəssisələrinin innovasiya potensialını genişləndirir və yeni texnoloji həllərin kommersiyalaşdırılmasını təşviq edir. Dövlətin subsidiyalar, vergi güzəştləri və güzəştli kreditləşmə mexanizmləri vasitəsilə bu prosesləri stimullaşdırması innovativ investisiya mühitinin formalaşmasında həlledici rol oynayır.

Ümumilikdə, aqrar-emal müəssisələrində innovativ investisiya modellərinin inkişaf meyilləri göstərir ki, gələcəkdə sektorda rəqabət üstünlüyü daha çox texnoloji yeniliklərdən, resursların səmərəli idarə edilməsindən və davamlı istehsal prinsiplərinə uyğun investisiya siyasətindən asılı olacaq. Bu baxımdan innovativ investisiya modelinin tətbiqi yalnız iqtisadi nəticələrə deyil, həm də müəssisələrin uzunmüddətli inkişaf strategiyalarına müsbət təsir göstərən həlledici amil kimi çıxış edir.

Nəticə

Yekun olaraq qeyd etmək lazımdır ki, aqroemal müəssisələrində investisiya siyasətinin innovativ modernləşdirilməsi Azərbaycanın kənd təsərrüfatının davamlı inkişafı üçün vacib amildir. Mənbə və xəttinə əsasən, modern investisiya modelinə keçid maddi-texniki bazanın yenilənməsinə, rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalına və innovativ yönümlü inkişaf strategiyasına xidmət etməlidir. Dövlət dəstəyi ilə yeni maliyyə mexanizmləri (vençur kapitalı, faktorinq və s.) təşviq edilməli, istehsalçı və emalçı müəssisələr üçün investisiya mühiti sadələşdirilməlidir. Aqropark və klaster modellərinin daha da genişləndirilməsi emal istehsalına həcmi artırmaq və ixrac bazarlarını diversifikasiya etmək imkanları açır. Həmçinin investisiyaların cəlb edilməsi üçün lisenziya-prosedurların asanlaşdırılması, ixrac dəstəyi və texnologiya transferi mexanizmləri gücləndirilməlidir. Bütün bunları nəzərə alaraq, aşaıdakı təklifləri irəli sürmək olar:

- Müasir maliyyə alətlərinin tətbiqinin stimullaşdırılması (vençur kapitalı, faktorinq və lizinq mexanizmlərinin genişləndirilməsi);
- Aqropark və regional emal klasterlərinin yaradılmasının dəstəklənməsi – dövlət-özəl tərəfdaşlığı əsasında inovasiya mərkəzlərinin təşkil olunması;
- İnvestisiya mühitinin yaxşılaşdırılması üçün inzibati maneələrin aradan qaldırılması, lisenziyalaşdırmanın sadələşdirilməsi və vergi güzəştlərinin fokuslaşdırılması;
- İxrac imkanlarının artırılması və idxal əvəzləyici emal məhsullarının istehsalına dəstəyin gücləndirilməsi (keyfiyyət standartlarına uyğunluq, markalaşma proqramları, dövlət-özəl təşəbbüslərlə bazara çıxış);
- Kadr potensialının inkişafı üçün fermer və emal müəssisəsi işçilərinə innovativ təlimlər təşkil edilməli, elmi-tədqiqat infrastrukturu və texnoloji inkubatorlar yaradılmalıdır;
- Aqrar sığorta və kredit təminat mexanizmləri kimi risk idarəetmə alətləri genişləndirilərək investisiyalara qarşı risklər azaldılmalıdır.

Bu tədbirlər tətbiq edildikdə, aqroemal sektorunda investisiyaların çevik idarə olunması və innovativ yanaşmaların tətbiqi məhsuldarlığı yüksəldəcək, emal sənayesinin dayanıqlılığı təmin ediləcək və ölkənin iqtisadi potensialı daha səmərəli realizə olunacaq.

ƏDƏBİYYAT

1. Əsədov, R. (2021). Kənd təsərrüfatı emalı müəssisələrində innovativ idarəetmə yanaşmaları. Bakı: "Elm və Təhsil".
2. Əliyev, N. (2020). Aqrar sektorun modernləşdirilməsində investisiya siyasətinin rolu. Bakı: Qrafik Dizayn.
3. FAO (2018). Agribusiness Development and Investment Strategies. Rome: FAO Publication Unit.
4. Məmmədova, S. (2022). Aqrar emal müəssisələrində investisiya qərarlarının optimallaşdırılması. Gəncə: ADAU nəşriyyatı.
5. OECD (2020). Innovation, Productivity and Sustainability in Food and Agriculture. Paris: OECD Publishing.
6. Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. London: Macmillan.
7. Поляков, И.В. (2019). Инновационная модернизация агропромышленного комплекса: механизмы инвестирования. Москва: Экономика.

Фарук Хамза оглы Зиядов
Азербайджанский Университет Кооперации, докторант

Инновационная модернизация инвестиционной политики на предприятиях сельскохозяйственной переработки

Резюме

Цель исследования: Определить пути формирования инновационно-инвестиционной политики в агроперерабатывающих предприятиях и повышения её эффективности.

Методология работы: В исследовании использованы аналитический анализ, сравнительный метод, системный подход и методы практического структурирования данных.

Прикладная значимость исследования: Результаты исследования могут быть применены при принятии инвестиционных решений в сфере агропереработки и формировании государственной политики.

Результаты исследования: Установлено, что инновационные финансовые инструменты, государственно-частное партнёрство и технологическая модернизация значительно повышают конкурентоспособность и экспортный потенциал перерабатывающих предприятий.

Оригинальность и научная новизна исследования: В исследовании представлен первый в Азербайджане систематизированный на научной основе концептуальный подход к инновационно-инвестиционной политике в агроперерабатывающем секторе.

Ключевые слова: инновационное финансирование, агропереработка, инвестиционная политика, технологическая модернизация.

Farug Hamza Ziyadov
Azerbaijan University Of Cooperation, PhD-student

Innovative modernization of investment policy in agricultural processing enterprises

Summary

The purpose of the study: To determine the ways of forming an innovative investment policy in agricultural processing enterprises and increasing the effectiveness of this policy.

The methodology of the work: The study used analytical analysis, comparative method, system approach and practical data structuring methods.

The applied importance of the research: The results of the study can be applied in making investment decisions in the field of agricultural processing and in the formation of state policy.

The results of the research. It was determined that innovative financial instruments, public-private partnership and technological modernization significantly increase the competitiveness and export potential of processing enterprises.

The originality and scientific novelty of the research. The study presents the first conceptual approach of innovative investment policy in the agro-processing sector in Azerbaijan, systematized on scientific grounds.

Key words: innovative finance, agro-processing, investment policy, technological modernization.